

SPV

Kontakt: zportych@zahradnickaskola.cz

Plán individuálního studia, pokyny k samostudiu a úkoly během přerušení
řádné výuky do 3. 11. 2020.

3. A

Vzhledem k tomu, že jsme téměř probrali rodinné právo, zopakujte si (případně si doplňte) podle následujícího textu základy tohoto právního odvětví. Text je převzat ze stránek <https://www.ucseonline.cz/zsv/rodinne-pravo/>.

Rodinné právo

Rodinné právo

= upravuje manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, mezi dalšími příbuznými a náhradní výchovu dětí (*patří do soukromého práva*)

- **Základními prameny jsou:** Zákon o rodině, Občanský zákoník, Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, zákon o pěstounské péči, Zákon o registrovaném partnerství
- **Účelem** je ochrana manželství, mateřství, rodiny a práv dětí
- Základní zásada je **zásada solidarity** – pomoci

Manželství

= trvalé společenství muže a ženy založené zákonným způsobem
účelem by mělo být založení rodiny a řádná výchova dětí

Manželství vzniká

a) **Občanským sňatkem** (uzavírá se před předepsaným **státním orgánem**, přítomni jsou **oddávající** – starosta, radní, **snoubenci**, **dva svědci**, **matrikář/ka** – má na starosti dokumenty)

– Probíhá na obecním úřadě v místě trvalého bydliště jednoho ze snoubenců

– Sňatek lze uzavřít také v zahraničí, na zastupitelství

– Lze ho uzavírat i v zastoupení. Trvá to cca 15min.

b) **Církevní sňatek** – lze ho uzavřít před kteroukoli státem registrovanou církví

– Před obřadem musejí nejprve odevzdat potvrzení obvodního úřadu, že odevzdali prohlášení

– Přítomni jsou oddávající, dva svědci

– Po obřadu musejí doručit potvrzení o sňatku na matriční úřad, v jehož obvodu bylo manželství uzavřeno

c) *Může být kombinace obou sňatků*

Snoubenci musejí podepsat prohlášení

- 1) Že spolu vstupují do manželství
- 2) Že jim není známa žádná okolnost vylučující manželství
- 3) Navzájem znají svůj zdravotní stav
- 4) Zvážíli uspořádání budoucích majetkových poměrů
- 5) Že se dohodli o příjmení (různé kombinace)

Platné manželství nelze uzavřít

- a) **Bigamie** – muž je už jednou ženatý nebo žena vdaná
- b) **Překážka nezletilosti** – osoba mladší 18let
- c) **Překážka nezpůsobilosti** – zbavení způsobilosti
- d) **Překážka duševní poruchy** – nelze uzavřít manželství s osobou postiženou duševní chorobou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům
- e) **Překážka příbuzenství** – mezi předky či potomky, v přímé linii mohou jen bratranec a sestřenice
- f) **Vada právního úkonu** – manželství uzavřené pod pohrůzkou, omyl, který se týká totožnosti (soud prohlásí manželství za neplatné na návrh jednoho z manželů)
 - – pokud se vyskytne jedna z překážek, soud prohlásí manželství za neplatné už od jeho počátku – má se za to, jako by nikdy nevzniklo
 - – jestliže ještě před rozhodnutím soudu překážka odpadne – manželství se stane platným
 - – *konvalince* = zhojení vady (např. bigamistovi manželství zanikne, nezletilý dospěje...)
 - – *zdánlivé manželství* = spolužití účastníků, kteří neuzavřeli manželství zákonným způsobem

Vztahy mezi manželi

- – manželé se mohou bez plné moci navzájem zastupovat v běžných záležitostech
- – stejná práva a povinnosti (vychází ze zásady rovnoprávnosti)
- – manželé mají žít spolu
- – být si věrni, vzájemně si pomáhat
- – společně se starat o děti a rozhodovat o rodinných záležitostech (pokud se nedohodnou, rozhodne o návrhu jednoho z nich soud – u podstatných věcí)
- – vytvářet zdravé rodinné prostředí
- – manželé se bez plné moci mohou vzájemně zastupovat v běžných záležitostech, jednání jednoho z nich je pak závazné pro oba
- – základem jejich majetkových vztahů je **společné jmění manželů**, které nabývá za trvání manželství
- – *porušení může být důvodem k rozvodu* – nelze je však trestat právní sankcí

Zánik manželství

- a) smrtí jednoho z manželů
- b) rozhodnutím o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého

- c) soudním rozhodnutím o rozvodu = ROZVOD

Rozvod

a) nesporný (soud + soud. zástupce)

- – nejdříve u lidí, kteří jsou spolu jeden rok

b) sporný

- – péče o nezletilé dítě, majetkové spory

c) rozvod stížený

- – jeden z partnerů, který rozvrat manželství nezpůsobil utrpí rozvodem závažnou újmu
- – rozvod se odkládá o 3 roky

Průběh a období po rozvodu

a) Řeší se péče o nezletilé děti = rodičovská odpovědnost

- – soud **musí určit do čí péče bude dítě svěřeno**, soud nemusí dvojici rozvést, pokud by
- to bylo v rozporu se zájmem dítěte – *zvláštní důvody*
- – manželství **nemůže být ukončeno**, dokud nenabude právní moci rozhodnutí soudu o
- úpravě poměrů nezletilých dětí po rozvodu
- – pokud jsou **oba rodiče způsobilí k výchově dětí a mají-li o ni zájem**, mohou být děti
- soudem svěřeny do společné, eventuálně střídavé výchovy, je-li to v jejich zájmu
- – při rozhodování o svěřeni dítěte do výchovy rodičů sleduje soud **zájmy dítěte**
- s ohledem na jeho osobnost (vlohy, schopnosti, vývojové možnosti) a životní poměry
- rodičů
- – nutno respektovat **práva dítěte** – péče obou rodičů, přihlížet k citové orientaci dítěte,
- výchovným schopnostem rodičů, citové vazby na sourozence, prarodiče i ostatní
- příbuzné

b) Majetkové vypořádání

- – společné jmění manželů zaniká
- – rozdělení majetku na půl (záleží na existenci předmanželské smlouvy)
- – zohledňuje se, jak se kdo zasloužil a potřeby nezletilých dětí

Registrované partnerství

= úřední svazek dvou osob stejného manželství

- – V ČR od roku 2006
- – osoby starší 18let
- – uzavírá se před matričním úřadem
- – nevzniká společné vlastnictví majetku
- – partner je blízká osoba – má přístup k osobním informacím
- – vzájemná vyživovací povinnost
- – mohou se zastupovat v běžných právních záležitostech

- – mohou vychovávat vlastní děti, ale nemohou si dítě osvojit

Rodina

- = ve smyslu právním jsou to manželé a jejich děti
- – ostatní spolu žijící osoby jsou příslušníci domácnosti
- – osobní příslušnost k domácnosti má právní význam v občanskoprávních vztazích (přechod nájmu, bytu, dědění...)

Příbuzenství

- a) Přímá linie – pochází jeden z druhého (stupeň dán počtem porodů)
- b) Pobočná linie – osoby mající společného předka (sourozenci)
- – příbuzenské vztahy vznikají také nemanželským zplozením
- – rozsah vzájemných příbuzenských práv a povinností je stejný, ať jde o dítě manželské či nemanželské
- – početí dítěte umělým oplodněním – lze vykonat pouze se souhlasem manžela matky

Vztahy rodičů a dítěte

- – vzniká mezi **nimi příbuzenský vztah** (u dítěte jeho narozením)
- – rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče, které za jejich všestranný vývoj nesou odpovědnost
- – při výchově je povinen a oprávněn pomáhat i manžel, který není rodičem dítěte ale žije s ním ve společné domácnosti
- – rodiče mají právo a povinnost své děti **zastupovat a spravovat jejich záležitosti**, zejména pokud jde o majetek a výnosů z něj
- – pokud by to tak nebylo – může dojít k omezení rodičovských práv, o tom rozhoduje soud
- – dojít může i ke střetu zájmů (dědictví po druhém z rodičů, prodej majetku dítěte...)
- v takovém případě hájí zájmy dítěte soudem ustanovený **kolizní opatrovník**
- – pokud brání rodičům nějaká závažná překážka ve výkonu jejich rodičovských práv a povinností – soud je může jejich rodičovských práv zbavit (týrání, ohrožování mravní výchovy, navádění k trestné činnosti apod.)
- – pokud to vyžaduje zájem dítěte, může jej **soud svěřit do výchovy jiného občana**, například prarodičům, zletilému sourozenci P smrt rodičů, krajně nevhodné bytové podmínky, závažné nedostatky ve výchově apod.
- – zda-li je výchova vážně ohrožena, nebo ji nemohou rodiče zajistit, může být nařízena soudem
- **Ústavní výchova**
 - užitá v případě
 - může trvat až do zletilosti (popř. o jeden rok déle, aby dítě mohlo ukončit přípravu na budoucí povolání)

Otcovství – matka je vždy jistá, otec nejistý

- a) otcem je vždy manžel, narodí-li se dítě provdané ženě
- b) za otce se považuje muž určený souhlasným prohlášením obou rodičů

- c) otce určuje soud

Rodičovská odpovědnost

= soubor práv a povinností rodičů

- a) péče o nezletilé dítě
- b) zastupování při úředních jednání
- c) určení příjmení a jména dítěte
- d) vyživovací povinnost

Povinnosti dětí

- a) řídit se pokyny rodičů
- b) podílet se svou prací na chodu domácnosti
- c) vyživovací povinnost vůči rodičům, v situaci, kdy to rodiče potřebují

Náhradní výchova dětí

– péči o děti, o které se z různých důvodů nestarají rodiče, má na starosti stát
– umisťuje je buď

a) **Do domácnosti** – vhodných a ochotných fyzických osob

b) **Do výchovných zařízení** – kojenecké ústavy (do 3let), dětské domovy (do 18let, či do ukončení vzdělání)

ZÁSAHY STÁTU DO ČINNOSTI RODINY

- péče o děti, o které se rodiče z různých důvodů nestarají, má na starosti stát
- **Orgán péče o dítě** – zřízen u každého krajského soudu
 - **1)** může dát rodičům napomenutí
 - **2)** ohled nad výchovou dítěte
 - **3)** omezení zletilému (úloha soudu – může rozhodnout o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, rozhodují o ústavní péči)

1) Osvojení

- – adopce
- = přijetí cizího dítěte za vlastní
- – osvojením vzniká stejný poměr jako mezi rodičem a dětmi a dále i poměry příbuzenské
- – práva a povinnosti osvojence a jeho původní rodiny zanikají
- – osvojené dítě má příjmení osvojitele
- – o osvojení rozhoduje soud – na návrh osvoboditele

Podmínky

- – nezletilost osvojence
- – přiměřený věkový rozdíl mezi osvojencem a osvojitelem
- – dobrý zdravotní stav obou stran
- – svolení rodičů (pokud jej nedali předem)
- – bez svolení rodičů (Nejméně 2 měsíce po narození neprojevili rodiče zájem, aniž by jim bránila závažná překážka. Po dobu 6 měsíců neprojevili opravdový zájem)
- – společné dítě mohou osvojit pouze manželé

2 stupně osvojení

I. stupeň osvojení – *nezrušitelné*

- může zrušit jen soud z důležitých důvodů na návrh osvojence nebo osvojitele
- při dosažení zletilosti lze toto učinit i dohodou – rozhodne opět soud
- zrušením osvojení pak vznikají znovu práva a povinnosti mezi dítětem a jeho původní rodinou
- dítě také znovu ponese své původní příjmení

II. stupeň osvojení – *nezrušitelné*

- dítě musí být starší než 1 rok
- osvojitel musí prokázat své schopnosti – 3 měsíce
- osvojitel musí podat žádost u soudu
- takto osvojit mohou jen manželé, manžel, žijící s rodičem dítěte, nebo výjimečně osamělá osoba

po rozhodnutí soudu jsou osvojitelé zapsáni v matrice místo rodičů

- vztah k původní rodině zaniká a toto osvojení nelze nikdy zrušit

2) Pěstounská péče

- poskytuje se dětem, u kterých není z dlouhodobých příčin zajišťována rodiči
- o svěření dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud
- jde o opatření dočasné a končí nejpozději zletilostí
- zůstávají zachovány původní rodinné a příbuzenské vztahy
- dítě nese jméno pěstouna
- pěstouny mohou být manželé i jednotlivci
- mají práva i povinnosti rodičů, ale zastupovat dítě mohou jen v běžných věcech
- na zajištění potřeb dítěte dostávají příspěvek od státu a dále odměnu za výkon pěstounské péče

3) Poručenství

- stanovuje soud
- pokud rodiče dítěte zemřeli nebo byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti
- poručník dítě vychovává, zastupuje a spravuje jeho majetek místo jeho rodičů

- poručníkem se stává většinou někdo z příbuzných nebo osoba blízká dítěti i rodině
- poručník nemá vyživovací povinnost k dítěti

4) Opatrovnictví

- vymezeno soudem v případě střetu zájmů rodičů a dětí, sourozenců, ohrožení majetkových zájmů dítěte nebo z jiných důvodů
- opatrovník má práva a povinnosti pouze v záležitostech, které vymezí soud podle účelu, pro který byl ustanoven

Vyživovací povinnosti v rodinném právu

- členové rodiny mají povinnosti navzájem si pomáhat
- jedním z právních projevů této povinnosti, která má jinak spíše morální charakter, je existence vyživovací povinnosti
- o výživném rozhoduje soud na návrh oprávněné osoby
- rozhodnutí musí být v souladu s právními normami a také s morálními zásadami

Druhy vyživovací povinnosti

a) Rodičů k dětem

- vzniká v okamžiku narození dítěte
- oba rodiče na základě svých schopností, možností a majetkových poměrů
- trvá do doby, dokud dítě nenabude schopnosti samo se živit
- po celou dobu jeho soustavné přípravy na povolání (26 let)

b) Děti vůči rodičům

- vzniká za předpokladu, že rodiče nejsou sami schopni se živit a dítě má možnost výživné poskytovat
- přihlíží se k vyživovacím povinnostem mezi manželi nebo rozvedenými manželi
- soud přihlíží k souladu s dobrými mravy (rodiče byli zbaveni vyživovací povinnosti – nemusí ani dítě)

c) Mezi ostatními příbuznými

- jedná se o příbuzné v řadě přímé – prarodiče

d) Mezi manželi

- založena na zásadě vzájemnosti
- základem je zabezpečení stejné životní úrovně obou manželů
- ne mezi druhem a družkou

e) K rozvedenému manželovi

- manžel, který není schopen živit se sám živit, má vůči bývalému manželovi nárok na výživné v rozsahu přiměřené výživy – není časově omezena
- vyživovací povinnost zaniká v případě, že oprávněný manžel znovu nebude schopen sám se živit, nebo jestliže uzavře manželství
- manžel, který zásadně zapříčinil rozvod, nemá nárok
- manžel, který zásadně nezapříčinil rozvod, má nárok na výživné v rozsahu stejné životní úrovně 3 roky

f) Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matky

– **vůči otci dítěte** – nárok na náklady spojené s těhotenstvím a porodem
(zdravotní obuv, těhotenské oblečení, zdravotní péče)

– **nárok matky na výživu 2 roky** – základní předpoklad, že došlo k určení otcovství podle některých domněnek určování otcovství